

les eureres, / los de grives, pels baxos teulats, los de pardals» en un bell poema juvenil de Mossèn Cinto (O. C. Pop. xxix, 189.7).

Casualment, el gran reivindicador de la llengua no ens dona aquí el nom del moixó mateix, però tant se val; i ens consta ja des d'antic: «*pigot*: ocell conegut: *picus marcius*», Busa-N. 1507 (E-II-3); avui en el Maestrat (Vilafranca d. M., 1961) i a gran part del Princ. és encara *pigot*. Però també aquí tenim el duplicat amb *-k-* (Serradell dona «*picot* o *pigot verd*, Gecinus viridis, Boie.», *Sota Terra Cl. Munt.* I, 128), i és *pikót* en el Pallars (anotat a tots els pobles de Cardós i V. Ferrera, 1932-4), com deu ser el de l'Alta Garrotxa: «sense --- més ecos que els basardosos de la selva i --- més resposta que els escatinetes dels *picots* i merles», MrnVayreda (*Puny.* I, VIII, 141 (113)). Igual en el Capcir i a Benavarrí (BDC III, 121; VII, 76); *pikerót* a la Vall de Boí (1970) i a l'Alt Flamicell (Violant, *Abelles*, 28); val. *picarota* (Boscà, *Fauna GGRV*, 537).

Ara bé el nom llatí clàssic era ja *PĪCUS*, amb *-c-* senzilla, per tant no és estrany que vagi donar *pigot* amb *-g-*; també tenim *pigotu* o *pigot* en el parlar alpino-venecià, quasi reto-romànic, del Comèlico, a Belluno *pigot* «picchio verde», venec. *pigozzo*; mentre que en italià és *picchio* per a l'altra mena de *pigot*, com en el Comèlico (*ARom.* x, 154); i en fi el cast. *pico carpintero*, el fr. *pic* o *pi(c)vert* i l'it., que pressuposen **PĪCCUS*. Aquest últim ja el veiem a mj. S. XIV, en Boccaccio: «aggrappatosi per parti che non vi si sarebbero, *appiccati* i *picchi*», *Decam.* v, § 6, ed. 1961, 345.12f. (la versió catalana, tradueix aproximadament per *moscarts*); passatge lluminós, com sigui que alhora ens mostra com el verb *appiccarsi* també seria derivat d'aquí, en gran part, o almenys s'hi relligava.

Va quedar ja refutada en el DCEC/DECH la teoria etimològica que relacionava el cast. *peca* amb el ll. *PECCARE*. Inútil insistir-hi: limitem-nos a remetre al DECH, car sembla que s'accepta generalment el punt de vista de la meua obra.⁵

No gosaria en canvi descartar tan decididament un origen pre-romà, que llavors seria segurament sorotàptic: puix que visiblement és possible un enllaç fonètic i semàntic del cat. *piga* —alhora taqueta i bonyet— amb el letó *pika* o *piks* 'conglomerat de fang o terra', *sniega-pika* 'bola de neu' i l'avèstic *pixa-* 'nus, grop', que se citen com a prova d'un ieur. *pik(h)o-* 'embalum, bolic, petit bony' (Pok., *IEW*, 830), car essent el letó i l'irani llengües de *satəm* es podria partir d'una *q* (*κ* no palatal) indoeuropea; llavors àdhuc podríem potsar afegir-hi el citat alb. *pika* 'taca' mirant-lo com a mot illiri i no pas romànic. Però reconeguem que aquesta altra pista etimològica, no sols és més aventurada des del punt de vista romànic, sinó també bastant incerta en els seus fonaments indoeuropeus. I les alternances vocàliques i consonàntiques que han quedat ben establertes en la família romànica, ens en dissuadeixen, sobretot tenint en compte que els mots bàltics i iranís, al capdavall, també poden ser altres rebrots de la família expressivo-onomatopeica que hem

assentat com a base. Aquí deu estar la veritat, que el romanista profereix als baltistes i iranòlegs.

DERIV. De la major part, basta el que hem dit dalt. *Pigallat* ja en el Lab. de 1840; *pigallejar*, *pigallar*. *Cara pigada*, Massó Torrents; i Coromines usa *pigar-se* amb un matís d'aplicació general que encara hauria més completament amb els sentits generals i personals del nostre *pic*, del cast. *peca* i del mc anglès: «aviat les panotxes esclataran, escabellades les crespes tofes de pèl roig; en les hortes l'abundor dels tomaqueres enasprades es *pigarà* del fruit, cor de grossos robins ---» (*Jardins de St. Pol*, p. 140) *Pigadura*: «un xic *pigat* per la verola: una mena de *pigadura* roja y espeshehida, com si hi traspués la sang o l'haguessen ruixat ab mangra», Pons i Mass. (*Auc de la Pepa* II, p. 19). *Ovella pigueta*.

De *pigota*: *pigotada*; *pigotella*; *pigoter*; *pigotós* 'atcat de pigota': *carn pigotosa* (mal llegit *pigotesa*, e doc. mall de 1684, BSAL VIII, 368).

**Herba pigotera* «espècie de falguera» pallarès (recollit a Espot l'any 1959) més aviat que de *pigot* deu venir directament del sentit de 'bigarrat, de color variat', de tota la nostra arrel, segurament pels clars espessos alternants en les falgueres i altres criptògams: mes anàlogues. *Pigotxat*.

CPR.: *Picornell* 'pigot, ocell' val. (a Sanet, *AlcM* allí mateix una altra varietat *piquet-roig*), com el gasc *picournelh* «pivert» (escrit *picournèll* en Moureaux *Patois de la Teste*; *pic-cournèlh* en Palay, s. v. *pi bòr*); la variant que vaig recollir cap a la Serra de Mariola, *pikorònel* (Agres, 1962), ens dona la clau de l'etimologia: compost amb *orenell/oronell* 'oreneta' (parcialment amb síncope de la *e* àtona vora *r*): com a diguéssim 'pigot verdós com una oreneta'; o, si es vol cpt. imperatiu: en certa manera 'pica, oh oreneta!' que ve a ser quasi el mateix, tenint en compte la comunitat d'arrels entre la de *piga/pigot* i la de *PICAR*. Notem, en efecte, que la *-n-* lliga amb la *-nd-* de *HERUNDO*, tant en gascó com en català, llengües totes dues on *-ND-* > *-n-*.

1 Encara que figura tant en el dicc. de rims de JMarc com en el d'Aversó, no havent-hi definició tant es pot tractar d'aquest mot com del sentit de 'garsa'. El primer lèxic que el porta és el *DTI* (1647): «*piga en la cara*: lentigo; *piga* o *senyal negre en lo home*: nevus, naevulus, macula; *pigues rojes de sanc*: papulae, p. rubentes, sudamina». — 2 No s'entén gaire bé la variant *pigüesa* (repetida, puix tant no serà err. tip.) que amb variant *picota* registrà Peralta (1838). — 3 No és, doncs, que *PĪC* 'garsa' es vagi passar a *piga* 'desig, taca pigosa' com sembla entendre-ho el *REW*, 6476, sinó que en totes dues accs. el mot té una arrel onomatopeica comuna, pels colors varis de la garsa. — 4 *Picarassa* és també valencià segons Boscà, vocabulari zoològic de la *GGRV*. I cf. *picarazado* «picado de viruelas» e el castellà de Santo Domingo. — 5 *AlcM*, però s'ha vol fer massa fàcil quan intenta equiparar *pic/piga* o relacionar-ho, amb el joc entre *amic* i *amiga*: el voler ignorar els fets romànics no catalans, el qu